

CZU: 615.15:378.661(478)

**VALORI ÎN FORMAREA FARMACISTULUI – MOȘTENIRE DE LA PATRIARHUL
FARMACIEI MOLDAVE VASILE PROCOPIȘIN**

**VALUES IN PHARMACIST TRAINING – LEGACY FROM THE PATRIARCH OF
MOLDOVAN PHARMACY VASILE PROCOPIȘIN**

Stela ADAUJI*, Vladimir SAFTA, Mihail BRUMĂREL, Olga STAHI

*Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin”, Universitatea de Stat de Medicină și
Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova*

Autor corespondent*: stela.adauji@usmf.md

Într-o lume aflată în continuă schimbare, în care sub influența tehnologizării și ultramodernizării, sistemele sociale, profesiile și relațiile interumane trec prin transformări ireversibile, vizibilitatea unei personalități, a cărei valoare rămâne nealterată de trecerea timpului, reprezintă un fenomen care merită apreciere și recunoștință.

Noțiunea de patriarh derivă din limba greacă „*patriarchēs*”, care înseamnă „*șeful sau tatăl unei familii*”, o combinație dintre „*patria*”, care înseamnă „*familie*” și „*archein*” care înseamnă „*a conduce*”. Din punct de vedere istoric, patriarhul era cel care exercita o activitate autocratică, în calitate de „*pater familias*”, asupra întregii familii privită în sens larg, până la gradul al IV-lea (Wikipedia).

Având în vedere conținutul și ideile ce rezultă din aceste definiții, propunem următoarea definiție a noțiunii de ***Patriarch al farmaciei*** – *personalitate venerabilă cu numeroși discipoli, fondator sau cu contribuții esențiale în temelia domeniului farmaceutic, cu un evident tezaur științific în acest domeniu, recunoscut de marea majoritate a specialiștilor din domeniul farmaceutic. Această definiție se referă în totalitate la patriarhul farmaciei moldave – Vasile Procopișin.*

Vasile Procopișin, un remarcabil savant al Republicii Moldova, doctor habilitat în științe farmaceutice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, a avut o contribuție enormă la dezvoltarea sistemului farmaceutic, a educației farmaceutice, a practicii profesionale și consolidării rolului farmacistului în cadrul sistemului

de sănătate. Devotamentul față de profesia aleasă, viziunea inovatoare, capacitatea extraordinară de muncă și aptitudinea de a mobiliza echipa pe care a format-o au generat o evoluție semnificativă în standardele de calitate ale profesiei farmaceutice.

Dintre multitudinea activităților desfășurate de patriarhul Vasile Procopișin trebuie menționate: farmacia practică, coordonarea și conducerea, didactică, științifică, obștească.

Activitatea în domeniul farmaciei practice o începe în a.1957 în funcția de șef al farmaciei raionale din Borispol, regiunea Kiev, Ucraina, apoi - șef al farmaciei nr. 172, din Kiev.

Începând cu a.1958 se încadrează în diverse activități de coordonare și conducere din cadrul sistemului farmaceutic:

- Șef al secției aprovizionare cu medicamente a Direcției Farmaciilor din Kiev, Ucraina;
- Șef al Direcției Farmaciilor din regiunea Cerkasî, Ucraina;
- Șef-adjunct al Direcției Principale a Farmaciilor a MS RSSM;
- Șef al Direcției „Moldmedtehnica” a MS RSSM;
- Șef al Direcției Principale a Farmaciilor a MS RSSM;
- Decan al Facultății Farmacie a ISMC, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- Viceministru al Sănătății Republicii Moldova.

În activitatea de coordonare și conducere profesorul V.Procopișin se străduia să ofere un sfat bun, să acorde o consultanță de folos, dar cum iubea el să repete, *„principalul e să nu încurci lumea să lucreze”*.

Educația farmaceutică constituie fundamentul pregătirii unor profesioniști capabili să răspundă nevoilor societății. Activitatea în domeniul educației și instruirii profesionale a farmaciștilor o începe în anul universitar 1967-1968. A continuat o creștere profesională ascendentă după cum urmează:

- Lector (prin cumul) al cursului „Organizarea serviciului farmaceutic al F/F a ISMC (1967-1970);
- Șef al catedrei Tehnologia Medicamentelor și Organizarea activității farmaceutice a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (ISMC) (1970-1972);
- Șef al catedrei Farmacie a ISMC (1972-1984);
- Șef al catedrei Organizarea și Economia Farmaceutică a ISMC, ulterior al USMF „Nicolae Testemițanu” (1984-1999);
- Șef al Catedrei de farmacie socială a USMF „Nicolae Testemițanu” (1999-2007);
- Decan al Facultății Farmacie a ISMC, USMF „Nicolae Testemițanu” (1971-2007).

Pe parcursul activității sale ca șef de catedră, și decan al facultății profesorul Procopișin a contribuit semnificativ la modernizarea și dezvoltarea Facultății de Farmacie, atât din punct de vedere didactic, cât și științific, prin reevaluarea sistematică a curriculei și prin formarea unui colectiv devotat al facultății.

Sub coordonarea sa au luat naștere instituții de o importanță crucială, precum Farmacia Universitară (actualmente Centrul Farmaceutic Universitar „Vasile Procopișin”, Institutul Național de Farmacie (actualmente Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale), Asociația Farmaciștilor din Republica Moldova.

Odată cu implicarea în activitatea didactică începe și activitatea științifică pe care o realizează pe parcursul întregii activități profesionale:

- Lucrul asupra tezei de doctor (candidat) în științe;
- Susținerea tezei de doctor (candidat) în științe „Научное обоснование оптимизации размещения аптек в сельских районах Молдавской ССР” (1969);
- Titlul de docent (conferențiar) (1973);

- Lucrul asupra tezei de doctor habilitat;
- Susținerea tezei de doctor habilitat „Теоретические основы и методические принципы интеграции медицинской и лекарственной помощи населению” (1987);
- Titlul de profesor universitar (1989);
- Membru corespondent al AȘM (1993);
- Conducerea realizării tezelor de doctorat – 11 teze

Domnul academician Procopișin posedă o capacitate enormă de a pătrunde în esența situațiilor și problemelor sistemului farmaceutic, a fost un cercetător cinstit, onest, cu viziuni sistematice asupra cercetării. Principalele domenii de cercetare științifică ale Patriarhului farmaciei moldave au fost:

1. Integrarea farmaciei cu medicina și a asistenței farmaceutice cu asistența medicală
2. Farmacia clinică. Rolul farmacistului în asigurarea utilizării raționale a medicamentului
3. Dezvoltarea industriei farmaceutice naționale
4. Perfecționarea procesului de pregătire a cadrelor farmaceutice

Un aspect esențial al viziunii sale a fost reorientarea farmaciei comunitare ca fiind mai mult decât un simplu spațiu destinat depozitării și eliberării medicamentelor. În viziunea Domniei Sale, farmacia comunitară trebuie să devină un loc al consilierii și educării pacientului, rolul principal în acest context revenind unicului specialist în domeniul medicamentului – farmacistului. Profesia farmaceutică necesită și o cercetare continuă sub toate aspectele medicamentului și activității farmaceutice: elaborare, producere, păstrare, distribuire, utilizare, monitorizarea efectelor etc.

Cu o intuiție profesională remarcabilă, profesorul Procopișin a anticipat și promovat necesitatea serviciilor farmaceutice, echitatea și accesul egal al pacienților la aceste servicii, siguranța farmaceutică, regulile de bună practică și principiile farmaciei moderne. De asemenea, a demonstrat importanța implicării active a organizațiilor profesionale în elaborarea cadrului legislativ al domeniului farmaceutic, toate acestea contribuind la protejarea prestigiului farmacistului modern.

Un domeniu valoros al preocupărilor Patriarhului a fost cel consacrat activităților

obștești, el realizând funcțiile de:

- Președinte al Societății Științifice a Farmaciștilor din Republica Moldova (1985-1996);
- Redactor-șef al Revistei Farmaceutice a Moldovei (1993-1997);
- Specialist principal netitular al MS pentru probleme farmaceutice (1993-2008);
- Membru al Prezidiului CSA a RM (1996-2008);
- Președinte al AFRM (1996-2004);
- Președinte al Comisiei pentru problemele persoanelor de vârstă a treia pe lângă Președintele Republicii Moldova (1997-2001);
- Președinte al Consiliului Științific Specializat DH 15.99.62. (1999-2008).

Analizând durata perioadelor de activitate în diverse funcții s-a constatat că în cei 47 ani de activitate profesională, profesorul, academicianul, șeful, președintele, etc. **PATRIARHUL Vasile Procopișin** a lucrat 235 ani, sau, în medie, într-un an astronomic – 5 ani de activitate.

Posteritatea Patriarhului Vasile ROCOPIȘIN include:

1. Un doctor habilitat și 10 doctori în științe farmaceutice;
2. Peste 2600 absolvenți ai Facultății de Farmacie a USMF „Nicolae Testemițanu”;
3. Sute de mii de absolvenți ai instituțiilor de învățământ farmaceutic, care și-au făcut studiile după manualele și îndrumările lui Vasile Procopișin.

Tezaurul metodico-didactic și științific constituie:

- 5 manuale;
- 11 îndrumare;
- 74 elaborări metodice,
- 3 monografii;
- 83 articole științifice;
- peste 120 teze științifice.

La fel ca tezaur poate fi apreciată activitatea de colaborare internațională a Facultății de Farmacie a USMF „Nicolae Testemițanu”, temelia cărei a fost pusă de către profesorul, m.a. al AȘM: Vasile Pricopișin: toate țările foste în cadrul URSS, România, Bulgaria, Polonia, Siria, Turcia precum OMS și EurofarmForum.

Fiecare farmacist, la locul său de muncă, trebuie să contribuie constant la obținerea beneficiilor pentru sănătatea comunității, să rămână ferm convins că ceea ce face și cum face este pentru binele omului, să evolueze prin comunicare și cooperare, să apere prestigiul profesiei de farmacist printr-o activitate bazată pe știință și conștiință farmaceutică, toate cultivate pe băncile facultății de farmacie așa cum propovăduia Patriarhul Farmaciei Moldave. Să fie uniți într-o comunitate profesională ghidată de vechile principii ale artei farmaceutice, la fel de vechi precum profesia însăși dar actuale și în prezent: „**primum non nocere**”.

În loc de concluzie:

*De când sunteți plecat în ceruri,
N-a fost o zi să nu Vă cerem
Un sfat sau o destăinuire
Privind a noastră **farmacie**.*

ORCID-ul autorilor

Stela Adauji	https://orcid.org/0000-0002-5027-4144
Vladimir Safta	https://orcid.org/0000-0001-8851-9701
Mihail Brumărel	https://orcid.org/0000-0003-1126-9884